

Tasavvuf

«Ünlü Celvetî Şeyhleri»

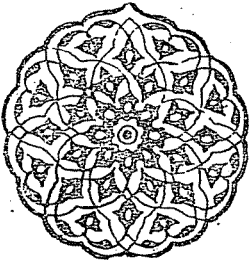
Hakkı Şinasi ÇORUH

ütün bunları dikkatle ve tane tane anlattıktan sonra, ilâve ediyor: «— Şimdi, nefisini kıracaksın. Berusade (Bursa) Kadı naibi olman birşey ifade etmez. Allah'a kul olmak için nefsi kırmak gerek. Bir'de ikilik olmaz. Ondan dolayı pazarda ciğer satacaksın.» Bundan sonra Aziz Mahmud Hüdâ'î Hz. lerini bazan pazarda ciğer satarken bazan Mürşidi Hz. Üftâde'ye hizmet ederken görüyoruz. Bu böyle tam üç yıl sürüyor. Üç-yıl içinde karşılıklı türlü kerâmetler gösteriliyor.

Birgün Hz. Üftâde (Mânâsı: düşkün demektir. «— Canım üzüm istiyor demiş, kim getirir bana? Öteki müridlerde ses yok. Zirâ, mevsim kış. Hemen Hz. Aziz Mahmud: «— Ben getireyim efendim» diye cevap vermiş. Ve küçük bir sepetle çıkmış gitmiş. Şimdiki Karagöz Mahalline geldiğinde bakmışki kar altındaki bağda kuru kütüklerde üzüm salkımları sallanıyor. Sepeti doldurup dönerken ayağı takılıp bir çukura düşer. Fakat, bir türlü çıkmaz. Biraz sonra bakar ki, çukurun öte yanından Hz. Üftâde elini ona doğru uzatmış. Şeyhinin elini tutup çukurdan çıkan Hz. Aziz Mahmud şaşırır kalır. Çünkü, etrafta kimseler yok. Tekkeye geldiğinde bakar ki, Hz. Üftâde öteki dervişlerle sohbet ediyor.

26 Mayıs 1968 pazar günü öğle namazından sonra ben Üftâde Hz. lerinin tekkesine gittim. Orada çok eski bir sandık içinde kendi giyim eşyalarını ve Hz. Aziz Mahmud'un ciğer sattıkları sopaları, Hz. Üftâde'nin Servi ağacından mamul takunyelerini (Biri iki parça olmuş ve kurt yeniği içindeydi.), takkelerini, kandilleri, darbuka ve binlik tesbihleri gördüm. Ayrıca, çilehânesini de gezdim. Orada bir su akıyor. Nasıl güzel, nasıl berrak ve soğuk.. Mutlâka görülmeye değer. Şimdi bu suyla ilgili başka bir kerâmeti nakledelim. Bir sabah, mevsim yine kış. Hz. Aziz Mah-

mud sabah namazı için Mürşidinin abdest suyunu ısıtıp hazırlayamamış. Kalkmış aceleyle ve koşmuş orada akan suya doldurmuş su kabını ama nasıl ısıtacak? Heyecanla göğsüne bastırmış. Sonra, Hz. Üftâde'nin huzuruna girmiş. Mürşid kollarını sıvamış bekliyor. Özürlü diliyor Hz. Aziz Mahmud ve dökmeye başlıyor suyu. Birden: «— Yâ Aziz bu nedir? Yandı ellerim» diyor, Hz. Üftâde. Ve devam ediyor: «— Bu suyu nerede kaynatın?» Hz. Aziz Mahmud üzüntüyle «— Hayır kaynatmadım» diye cevap veriyor. Bunun üzerine: «Biz gönül ateşi ile kaynamış suyla abdest alamayız. Bize odun ateşinde kaynamış gerek» diyor.

Yine birgün, Hz. Üftâde müridlerini denemek maksadıyla: «— Haydi şöyle gidip doluşun bakalım. Gördüklerinizi gelin bana anlatın» der. Hepsi bir yana dağılır. Akşam dönerler. Her derviş ayrı birşey getirmiş şeyhine. Tabii Hz. Aziz Mahmud'da getirmiş. Ama, ötekilerden farklı. Hz. Üftâde bile şaşmış (öyle naklederler): «— Yâ Aziz bunu mu buldun?! Bunu mu şeyhine lâyük gördün?» Diye sormaktan kendini alamamış. Hz. Aziz gayet rahat ve sukûnetle şöyle demiş: «— Evet efendim. Bütün çiçeklere baktım. Hepsi ne kulak verdim. Hepside Kelime-i Şahadet getiriyorlardı. Kıyamadım hiçbirine. En sonunda bunu gördüm. Susmuştu. Biri daha önceden basmış olmalı üstüne. Kulak verdim, Kelime-i şahadet getiriyordu. Aldım ve size getirdim. Bunun üzerine Hz. Şeyh Mehmed Muhyî'd-din Üftâde: «— Yâ Aziz der, sen kutub olmuştun. İki kutub bir yerde duramaz. Sen Berusade'de kalamazsın. Senin yerin İstanbul cânibidir bundan böyle. Haydi git artık orada gönül padişahı ol. Arkanda padişahlar yürüsün. Orada ehl-i İslâm-ı aydınlat. Allah muinin olsun oğlum.»

Aziz Mahmud Hüdâ'i Hz. leri Şakaik zeyli'ne göre, seferi Hisârî'dir. Mehmed Gülşen Efendi, külliât-ı Hazret-i Hüdâ'i'de

Sivrihisâr'lı olduğunu kaydediyor. Silsilenâme-i Celvetiye, şeyhi Konya Koç Hisârî'nde göstermede, Tibyan'da bu ikinci rivâyeti kabul etmekte ve Hicri 948 (M. 1541/1542) de doğduğunu ilâve etmektedir. Gülşen Efendi, doğum tarihini Hicri 950 (M. 1543/1544) olarak kaydediyor. İstanbul'da okuyan. Edirne Sultan Selim Medresesinde müdlik (öğretmen vekilliği), Şam ve Mısır'da nâiblik eden, yine Mısır'da Karim al-Din Halvatî adlı bir zata intisap edip, halveti olan Hz. Aziz Mahmud Hüdâ'i sonunda Bursa'da Farhadiye Medresesine müderris ve Cami-i Atik mahkemesine nâip oluyor. Bundan sonra da Hz. Üftâde'ye baş koyuyor ve o'nun yolunda yürüyor.

Hz. Üftâde: «— İstanbul cânibine git, dedikten sonra o'nu Hz. Üftâde'nin halifesi olarak bir süre Sivrihisâr'da görüyoruz. İhtimâl, Sivrihisâr'dan dönüşünde Ulu şeyhinin ölümü ile karşılaşır olmalı. Zira, aradan iki yıl geçiyor. Hicri 988 Milâdi 1580 yılına rastlıyor. Hz. Üftâde'nin âlemi âhirete göçü.

Daha sonra, o'nu İstanbul'da görüyoruz. Naklederlerki üç defa hacca gitmiştir. Ve iki defa evlenmiştir. Hattâ Mihrimah Sultanın kızı Ayşe Sultanı aldığı da rivâyet edilmiştir.

Aziz Mahmud Hüdâ'i Hz. leri, tatlı dilli ve temiz sözlü bir pirdir. Seyrek sakallı hattâ saçları uzun bir zât olduğunu da ünlü tarihçi Mustafa Nâimâ naklediyor. Orta boylu bir zâtmış Aziz Mahmud Hüdâ'i Hz. leri, zâten İbrahim peğevi ve Nâimâ kendisinden çok saygılı bir dille bahsetmektedirler. Hicri 1002 Cemâziyelâhinde (M. 1594) Fâtih Camiinde Cuma günleri vâzlik ile müfessir ve muhaddisliği kendisine verilmiş. Ayrıca, Üsküdar iskelesinde bulunan Mihrimah Sultan Camiinde de perşembe günleri vaaz vermiş. Sultan Ahmed Camiinde yalnız her Ramazan ayının ilk Pazartesi günleri vaaz vermeyi kabul etmiş. Fakat, her devirde olduğu gibi böyle ulu kişileri çekememezlik

o devirde de görülmektedir. Bir takım çığlık, hodkâmlık, dedi-kodu, istismâr, yalancılıkla karşılaşan Hz. Şeyh Aziz Mahmud daha sonra şimdiki Üsküdar iskelesinden biraz ilerde sağdan yukarı çıkan sokağın (Tepsi firması) üstündeki dergâhına çekiliyor. Orada kendi adını taşıyan bir de büyük Mescid vardır. H. 1038 (Milâdi 1628) yılı Sefer ayının ikinci salı gecesi vefâtından sonra mescidin yanındaki türbe defnedilmiştir. Türbe kapısının üstünde şöyle yazar:

«Bu meshedi ervâh-ı eçsâd Hüdâ'idir

Edeple gir azizim, türbe-i pâk-i Hüdâ'idir

Dile tahsil edersin, dersin eğer Zevk-i ilâhiden nasibini alır, elbet giren

bâb-ı Hüdâ'i'den.»

Derlerki, her iki evliliğinden tam oniki evladı olmuştur. Erkekler torun bırakmadan göçmüşler. Hz. Şeyhin kız evlâtları soyunu yürütmüştür. Aile efradı ile derviş ve akrabalarının bir kısmı türbenin yanında yatmaktadır.

I. Sultan Ahmed'in vefâtında çok yaşlı olduğu için gide-memiş yerine derviş Şaban dedeyi göndermiştir. Sultan Ahmed I. sağlığında kendisine çok saygı göstermiş hattâ öyleki, Üsküdar çarşısında kendi atına bindirmiş arkadan yaya takip etmiştir O'nu. Saraya geldiğinde suyu Sultan Ahmed döker karısı Sultan da havlusunu tutarmış. Hz. Şeyh bütün padişahlardan saygı görmüştür. II. Osman'da tıpkı babası I. Sultan Ahmed gibi O'na itibâr ederdi. Hattâ II. Osman'ın (Genç Osman) 10 Mayıs 1622 Gecesi gördüğü rüyayı tâbir için Üsküdarâ özel olarak saraydan adam göndermiş olduğu tarihi bir olaydır. Hem de XVII. Yüzyılın en enteresan olayıdır. O gece rüyada tahtına zırhıyla oturmuş Kur'an-ı Kerim okuyor II. Osman. Birden içeri Hz. Muhammed (S.A.) girmiş: «— Sen de-

miş, buraya lâıyk değİlsin» ve tahttan kaldırp yere fırlatmış padişahı. Elini öpmek istemiş, ayaklarına kapanmış. Fakat, muvaffak olamamış. Heyecanla kan-ter içinde uyanan padişah rüyayı tâbir ettirmek istemiş. İşte bu niyetle saraydan birtakım hediyelerle giden adamı pencerenin kafesini kaldırarak: «— Haydi haydi der, Resulüllâh'ın kabul etmediğini ben hiç kabul etmem» deyip, uzaklaştırır. Hz. Aziz

Mahmud Hüdâ'î ulaşılmaz bir velidir. Kolay değildir. O'nu takip etmek. Selim ağa Kütüphanesinde Hüdâ'î kitablığında 18 adedi Arapça 12 adedi Türkçe eseri bulunmaktadır. Hepsini kendi el yazısıdır. Ünlü «vâkıat-ı Üftâde» adlı eseri Hz. Şeyh Üftâde'den ve O'nunla olan sohbetlerinden bahseder. Hemen her akşam selâ verirmiş. Birgün demişlerki: «— Yâ Şeyh Hazretleri, sabah değil, yatsı değil müte-

madiyen selâ verirsiniz. Bunun hikmeti ne ola?» Gülmüş: «— Evlerde, Darüşşifâlarda hastalar vardır; sabahın olmasını beklerler onlara ümit veriyorum» diye cevap vermiş. Bugün aradan tam üçyüzyük yıl geçmiş. Sanki yine bugün gibi sesleniyor: «— Benden olanlar imânlarını kurtarmadan ölmesinler, denizde boğulmasınlar, yoksulluk yüzü görmesinler» Allah şef'i âhîret eylesin ve ulu ruhları şâd olsun.

CEVİZ KABUKLARI

Safvet ÇELEBİ

Ah ceviz kabukları.. Ah ceviz kabukları!..
Sizleri seyrettikçe, artar benim melâlim.
Âteş üstünde tava; tavadaki yağlara,
Benziyor benim hâlim..

Gelin kabuklar gelin!.. Bir yerde buluşalım
Ne olacak halimiz? Oturup konuşalım..
Sizler bana yabancı, ben de sizlere öyle..
Yeter bu yabancılık; gelin de tanışalım...

Söyleyin bakalım, kim boşalttı içinizi?
Hangi kara boyacı, boyadı dışınızı?
Kulak verdim sizlere, çalkantınız anında
Boşluk sesi, sesiniz; doluların yanında.
Doluyken cevizdiniz, boşalınca nesiniz?
Alınıp satılmayan kuru bir nesnesiniz..
İçinize kurt girdi, için için işledi.
Tükendi cevheriniz, içiniz genişledi.
Ama neye yarar: Kabukluk gâye olmaz.
Cevherden boşalıp kabuktan meyve olmaz.
Hep kabuklar yatacak, alevler şahlanacak,
Neticede kül olup boşluğa atılacak...

*

Yıllar yılı öncesi, bahçıvan bir cevizi,
Toprağın sinesine hediye eylemişti.

Ve gelecek günleri, gizlice söylemişti:
Hepiniz o cevizde, toplu bir haldeydiniz;
Hepiniz söz verdiniz, birer ağaç olmaya
Köklere bağlı kalıp, gâyede yol salmaya.
Hepiniz söz verdiniz, gövdeden dal salmaya,
Yapraklar arasında pek çok ceviz olmaya.
O topluluk ezelde «Bezm-i ezeldir» adı.
Yoklayın kendinizi belki kalmıştır tadı.

Ashını kaybetmemek, bahçıvanın murâdı,
Kabukluğunuz bile o halin i'tiyadı.
Yoksa olamazdınız, kabuk bile bu anda.
Yağınızı kurt yemiş değil mi bu cihanda.
Özü yağlı olana kurtlar hücum etmez mi?

*

Ah! O kurtlar, o kurtlar, içinizi boşaltan,
Sesinizi çoğaltıp, sizi ateşe atan,
Ah, o kurtlar, o kurtlar, ah o kurtlar. o kurtlar!
İçinizi boşaltıp, külü göğe savuran..
Nasibi yanmak olanlara zebânî olan...

Ah o kurtlar, o kurtlar!

Kaderinde Bakâ'nın sırrını duyan kişi,
Kurdu içinde boğar, gözetir, dirilişi..
Cevizi, İNSAN tanı, yağı da Hak İMANI,
Yağsız kuru kabuğun, yanmak, yakılmak şanı!..